

Handläggare: Matilda Ekström Sundberg
Tfn: 08-508 10 035

Östermalms stadsdelsnämnd

Revidering av lokalt handlingsprogram för kvinnofrid – våld i nära relationer

Förslag till beslut

att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens reviderade lokala handlingsprogram gällande kvinnofrid - våld i nära relationer.

Carina Lundberg Uudelepp
stadsdelsdirektör

Anna-Lena Christensson
programchef

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden beslutade 2006-09-21 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande gällande Stockholms stads förslag till reviderat program för kvinnofrid och att överlämna det som remissvar till kommunstyrelsen.

Programförslaget syftar till att skapa förutsättningar för ett likvärdigt arbete med kvinnofridsfrågor i stadens nämnder och bolag. Programmet beskriver utgångspunkterna för stadens arbete med mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Ansvar för det förebyggande arbetet och den lagstiftade myndighetsutövningen föreslås fördelas på stadens olika nämnder. Huvuddelen av programmet handlar om hur stadsdelsnämnderna och socialtjänstnämnden ska kunna ge stöd och hjälp till de kvinnor som blivit utsatta för mäns psykiska, fysiska och sexuella våld i sina nära relationer. Programmet föreslås gälla programperioden 2006-07-01 till och med 2010-12-31. Förvaltningens lokala handlingsprogram gällande kvinnofrid – våld i nära relationer har reviderats för att överensstämma med Stockholms stads program.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom programområdet Socialtjänsten. Samverkan har skett med Stockholms läns landsting.

Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett folkhälsoproblem, som orsakar stort lidande både för våldsutsatta kvinnor och för de barn som lever i dessa familjer. Myndighetssamverkan i kvinnofridsfrågor har pågått sedan 1996 i Stockholms län, inom ramen för Operation kvinnofrid. De myndigheter som ingår är Stockholms stad, Polismyndigheten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Kommunförbundet i Stockholms län, samt representanter för åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och kriminalvården i länet.

Stockholms stads handlingsprogram

I september 1999 fattade kommunfullmäktige beslut om Stockholms stads handlingsprogram för Operation Kvinnofrid. Programmets syfte var då att ge stadsdelsnämnderna i uppdrag att skapa en bättre organisation för insatser i frågor om mäns våld mot kvinnor och deras barn, samt att utveckla stödinsatser för dessa målgrupper. I programmet lades stor vikt vid personalutbildningar i kvinnofridsfrågor och betydelsen av lokala samverkansgrupper.

Förvaltningens lokala handlingsprogram

Vid Östermalms stadsdelsförvaltning anordnades utbildningsdagar och kurser och därefter bildades Resursgruppen för kvinnofrid - våld i nära relationer. Gruppen består för närvarande av en representant från alla enheter inom programområdet Socialtjänsten, från programområdet Äldreomsorgen (både biståndsbedömare och representant från hemtjänsten), från programområdet Barn och Ungdom (både en representant från skolan och en från förskolan), från Närpolisen, Brottsofferjouren, Östermalms beroendemottagning och från den psykiatriska öppenvårdsmottagningen. Resursgruppen syftar till att fungera som ett stöd och en informationskanal till anställda inom hela förvaltningen i frågor gällande kvinnofrid - våld i nära relationer.

I samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut för åren 2004 och 2005 uppmanades stadsdelsnämnderna att ta fram lokala handlingsprogram för kvinnofrid - våld i nära relationer. Förvaltningens lokala handlingsprogram för kvinnofrid – våld i nära relationer har reviderats i augusti 2006 för att överensstämma med Stockholms stads program. Det reviderade lokala handlingsprogrammet har tillförts uppgifter om *stadsdelens arbetsgivaransvar, om hedersrelaterat våld och om kvinnor med funktionsnedsättning*. Programmet har också tillförts uppgifter om att våld även förekommer i *samkönade relationer* och att det förekommer att *män blir misshandlade av kvinnor*. Handlingsprogrammet gäller även i dessa situationer.

Syfte

Stockholms stads program för kvinnofrid syftar idag till att skapa förutsättningar för ett likvärdigt arbete med kvinnofridsfrågor i stadens nämnder och bolag. Programmet beskriver utgångspunkterna för stadens arbete med mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Programmet beskriver även hur vi ska agera när vi kommer i kontakt med hedersrelaterat våld och att särskilt uppmärksamma våld som personer med funktionsnedsättning utsätts för. Stadsdelen som arbetsgivare har ett ansvar för att uppmärksamma och stötta de anställda som utsätts för våld och att hänvisa dem till socialtjänsten i den stadsdel eller kommun de tillhör.

Förvaltningens lokala handlingsprogram syftar till att ge vägledning och riktlinjer dels till alla verksamheter i förvaltningen och dels mera detaljerad vägledning till socialtjänstens handläggare, i frågor som rör kvinnofrid och våld i nära relationer.

Definitioner och begrepp

Under åren 2000-2004 arbetade "Nationellt Råd för Kvinnofrid" på uppdrag av regeringen för att fördjupa kunskaperna om mäns våld mot kvinnor. Rådet tar upp nedanstående begrepp för våld, som Stockholms stads kvinnofridsprogram ansluter sig till:

- fysiska övergrepp, - psykiska övergrepp, -ekonomiska övergrepp, - sexuellt utnyttjande.

Innehåll i Stockholms stads reviderade program

Det reviderade kvinnofridsprogrammet tar upp flera olika områden för det fortsatta arbetet med kvinnofridsfrågor:

- *Stadens ansvar för stöd och hjälp vid kvinnofridsbrott* och det våld som förekommer mot barn och ungdomar vid dessa brott gäller *alla kommunala verksamheter* som kommer i kontakt med våldsutsatta personer eller våldsutövare, samt med de konsekvenser som orsakas av det psykiska, fysiska och sexuella våldet. Förskolan och skolan exemplifieras som viktiga när det gäller att upptäcka, stödja och hjälpa våldsutsatta barn och ungdomar.

- *Staden som arbetsgivare*: Stadsdelsnämnderna ansvarar för att de lokala handlingsprogrammen även omfattar insatser för våldsutsatta medarbetare.

- *Stadens insatser vid besöksförbud, grov fridskränkning och kvinnofridskränkning*: Som ett led i strävandena att begränsa våld mot kvinnor i nära relationer infördes 1988 lagen om besöksförbud. Besöksförbud innebär att en person inte får besöka eller på annat sätt aktivt ta kontakt med den som ska skyddas. *Grov fridskränkning och grov*

kvinnofridskränkning är sedan 1998 brott i lagens mening (brottsbalken kap 4), vilka ska polisanmälas. *Grov fridskränkning* kan exempelvis vara misshandel, ofredande, hemfridsbrott eller sexuellt tvång. *Grov kvinnofridskränkning* avser brott som har ”begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden” (lag 1999:845). Lagen är även tillämplig när det gäller brott mot barn, syskon eller annan familjemedlem, vid hedersrelaterade brott, brott mot föräldrar eller brott i samkönade relationer.

- *Stöd till våldsutsatta kvinnor*: stadsdelsnämnderna ansvarar för att utveckla rutiner för handläggning av våldsutsatta kvinnor och deras barn och rutinerna ska beskrivas i lokala handlingsprogram. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att personalen är utbildad i kvinnofridsfrågor.
- *Stöd och hjälp till kvinnor med funktionsnedsättning*: Stadsdelsnämnderna ansvarar för att det finns rutiner kring hur personalen ska arbeta med kvinnor med funktionsnedsättning, vilka utsätts för våld.
- *Stöd och hjälp till drogmissbrukande kvinnor*: Missbrukande kvinnor som utsätts för mäns våld är en mycket utsatt grupp. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att dessa kvinnor erbjuds behandling för sitt drogmissbruk, samt boende i en miljö med enbart kvinnor.
- *Situationen för ungdomar i patriarkala familjer* där det hedersrelaterade våldet drabbar främst unga kvinnor. Här har både skolans och socialtjänstens arbete stor betydelse för att förebygga och hjälpa de unga som drabbas eller hotas av våld eller begränsningar i sin livsföring.
- *Stöd och hjälp till barn i våldsutsatta familjer*: en lagändring föreslås träda i kraft 2006-11-15, där det bl.a kommer att fastslås att barn som bevittnar våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående vuxen, är offer för ett brott. Stadsdelsnämnderna ansvarar för att utreda och besluta om stödåtgärder för barn i våldsutsatta familjer.
- *Stadens arbete med våldsutövande män*; det finns en bred enighet om att våld mot kvinnor är ett komplext problem med sammansatta orsaker på strukturell och individuell nivå. Våldet är könsspecifikt; 90 procent av alla former av misshandel utövas av män. I lagstiftningen om våld mot kvinnor återkommer behovet av samverkan mellan olika myndigheter. Det finns särskilda bestämmelser i socialtjänstlagen (SoL 2001:453) och polislagen (PolisL 1984:387) om skyldighet att samverka.

Förvaltningens reviderade lokala handlingsprogram

Det lokala handlingsprogrammet från juni 2004 har reviderats i augusti 2006. Ändringarna i handlingsprogrammet (*bilaga 1*) är markerade med streck i vänster marginal genom hela dokumentet. Nytt i handlingsprogrammet är förutom ovanstående, att den nystartade verksamheten Barncentrum nämns; där alla resurser kring ett barn som bevittnat våld eller är våldsutsatt, samlas för samråd, förhör eller läkarundersökning av barnet. Nytt är också socialtjänstens utökade möjligheter att lämna uppgifter, utan hinder av sekretess, till polis och åklagare gällande misstanke om vissa brott, t.ex. grov misshandel, utifrån ändringar i sekretesslagen som trädde i kraft 2006-10-01.

Sist i handlingsprogrammet presenteras *två bilagor*:

- 1) En information om riskbedömning i arbetet med våldsutsatta kvinnor.
- 2) Resursgruppen för kvinnofrid – våld i nära relationer.

Förvaltningens synpunkter

Stadsdelens eget handlingsprogram avseende kvinnofrid - våld i nära relationer har reviderats, för att så långt som möjligt överensstämma med Stockholms stads program. Ansvaret för det förebyggande arbetet och den lagstiftade myndighetsutövningen föreslås fördelas på stadens olika nämnder. Eventuellt kan ytterligare utbildningsinsatser gällande ovan redovisade frågor komma att behövas för förvaltningens personal. Om detta blir aktuellt kan sannolikt dessa utbildningsinsatser genomföras genom stadens egen personal, som har speciell kompetens i kvinnofridsfrågor.

Förvaltningen har valt att vidga fokus till våld i nära relationer, då män kan bruka våld mot män och kvinnor mot kvinnor i samkönade relationer. Alla frågor tas upp i Resursgruppen för kvinnofrid – våld i nära relationer. Det finns ekonomiska argument för att arbeta med ökade insatser för kvinnofrid; socialtjänsten har kostnader för placeringar i skyddat boende, i tillfälliga lägenheter samt för ekonomiskt bistånd och omhändertagande av barn/ungdomar. Vid tidig upptäckt av våldsutsatta kvinnor, barn och ungdomar antas dessa kostnader minska.

En begynnande diskussion har inletts om möjligheten att starta ett samarbete med stadsdelarna i innerstaden, för att skapa en gemensam verksamhet som riktar sig till våldsutsatta kvinnor och deras barn, i syfte att tillvarata och utveckla dessa stadsdelars befintliga resurser och kompetens gällande målgruppen på ett så effektivt sätt som möjligt.

Förvaltningens förslag

att stadsdelsnämnden antar förvaltningens reviderade lokala handlingsprogram gällande kvinnofrid - våld i nära relationer.

Bilaga

1. Förvaltningens lokala handlingsprogram avseende kvinnofrid - våld i nära relationer, med bilagor.